

Л. М. Грень, кандидат педагогічних наук, доцент,
провідний науковий співробітник
наукового відділу з проблем державної безпеки
навчально-науково-виробничого центру
Національного університету
цивільного захисту України

ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Розглянуто концептуалізацію змісту дефініції «економічний механізм»; з'ясовано складові економічного механізму державного управління розвитком сучасної системи професійної (професійно-технічної) освіти України; доведено, що рівень освіти, кваліфікація, наукові дослідження, людський капітал впливають на темпи економічного росту регіону, країни, що професійній (професійно-технічній) освіті належить ключова роль у динаміці економічного розвитку держави. На прикладі Харківського регіону розглянуто економічну ситуацію, що склалась за останні роки у системі професійної (професійно-технічної) освіти, а також економічні методи, застосування яких допомагає Харківській обласній раді вирішувати питання подальшого розвитку й функціонування професійної (професійно-технічної) освіти; систематизовано чинники, що впливають на ефективність функціонування економічного механізму розвитком системи професійної (професійно-технічної) освіти.

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління, економічний механізм, економічні методи, професійна (професійно-технічна) освіта, кваліфікований робітник.

L. M. Hren. Economic mechanism of state management of vocational (vocation-and-technical) training development

There is viewed the conceptualizing of content of “economic mechanism” definition, as well as the constituents of economic mechanism of state managing modern vocational (vocation-and-technical) training’s development in Ukraine have been clarified: the outer component (financing, subsidizing, crediting, insurance, price-formation, etc.), and the inner component: (planning, forecasting, calculation of need in finance resources, standards establishing, etc.). It has been proved that education level, qualifications, scientific research, human capital influence the economic growth rates of a region, the country. On the example of Kharkiv region, there has been viewed the economic situation that has formed lately in the vocational (vocation-and-technical) training (hereinafter VTT system along with economic methods, applying of which is helping the Kharkiv oblast Council to solve the issues of its (the system’s) further functioning and development. The Kharkiv oblast Council developed and approved the programs directed at education system’s development, including VTT: Oblast Program of education development “Kharkiv region’s new education environment” for 2019-2023; Program of economic and social development of Kharkiv oblast for 2019; The Development Strategy of Kharkiv oblast till 2020 approved by the Kharkiv oblast Council decision of March 5, 2015 No 1151-VI; Program of Assisting small and medium business development in Kharkiv oblast for 2016–2020; the Concept of humanitarian policies in Kharkiv oblast till 2020.

To further modernizing and development of the VTT establishments network attest the 2 training-practical centers created in the oblast. One of priority direction in this work is the introduction of the dual form of training. Considerable attention in the VTT system is paid to development of social partnership with employers, new production technologies are introduced: on the basis of VTT establishments, there operate regional training-and-practical centers that provide qualified workers’ training by the companies’ KNAUF, TRIORA, SNIEŽKA, HENKEL-BAUTEKNIK technologies. Realization of economic mechanism for state managing VTT system development is determined by the following components: optimizing the VTT establishments’ network with taking into consideration their specialization and economic efficiency through consolidating the existing

© **Л. М. Грень, 2019**

education establishments; improvement of management and financing system of VTT establishments; systematic interaction with enterprises employing skilled graduates in working professions; co-operation with social partners, enterprises, organizations, institutions concerning quality training of skilled specialists in working professions; performing modernization of VTT establishments' materiel-and-technical base through introduction of innovative-communicational and innovative production technologies to the training process; conduction of monitoring research of efficiency in the main directions of VTT establishments' activities.

Perspective directions of further studies in this problematic is, in our opinion, the application of innovative instruments of economic mechanism of vocational (vocation-and-technical) training system's development (financial autonomy of training establishments, standards in financing, etc.).

Key words: public administration, mechanisms of state administration, economic mechanism, economic methods, vocational (vocational) education, skilled worker.

Постановка проблеми. Забезпечення галузей народного господарства країни висококваліфікованими робітничими кадрами є пріоритетним напрямом державної освітньої політики. Розроблення комплексного підходу щодо функціонування системи професійної (професійно-технічної) освіти (ПТО) і реалізації державної освітньої політики України у цій галузі вимагає координації дій державних органів виконавчої влади, органів влади регіонів України і органів місцевого самоврядування. Неабияка роль у вирішенні цього завдання належить ефективному функціонуванню економічного механізму державного управління розвитком ПТО. Беручи до уваги вищенаведене, вважаємо за необхідне у межах публікації зосередити свою увагу саме на дослідженні чинників, що мають вплив на ефективне функціонування економічного механізму державного управління розвитком ПТО України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Запропонований 16 квітня 2019 року Міністерством освіти і науки України для громадського обговорення проект Положення про інституційну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти, розроблений відповідно до частини дванадцятої статті 9 Закону України «Про освіту», має на меті встановлення єдиних підходів до порядку здобуття професійної (професійно-технічної) освіти за інституційною формою у закладах професійної (професійно-технічної) освіти незалежно від їх підпорядкування, типів і форми власності. До інституційної форми здобуття освіти Закон України «Про освіту» відносить очну (денну, вечірню), заочну, дистанційну та мережеву форми навчання [project]. Проект Положення про інституційну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти є ще одним свідченням ефективної управлінської ролі держави у розвитку й функціонуванні вітчизняної системи освіти й професійної (професійно-технічної) освіти зокрема.

Роль держави в управлінні освітою досліджують такі вітчизняні вчені, як: Л. Головій (проаналізував систему державного управління вищою освітою в Україні) [5]; Л. Гордієнко (визначила теоретичні засади модернізації організаційно-економічного механізму функціонування вищої освіти на основі застосування управлінського інструментарію трансформаційного менеджменту; з позицій системного підходу розглянула систему державного управління сферою вищої освіти; надала концептуальні положення застосування управлінського інструментарію трансформаційного менеджменту щодо модернізації організаційно-економічного механізму функціонування вищої освіти) [6]; С. Майстро, Р. Майстро (визначили сучасний стан та результативність механізму державного управління у сфері освіти і науки в Україні, виділили його основні проблеми та протиріччя; означили основні напрями вдосконалення механізму державного управління у сфері освіти і науки в контексті необхідності інноваційного розвитку України) [14] та інші.

Серед зарубіжних учених, що працюють за відповідним напрямом і дослідження яких сприяли вирішенню завдань, пов'язаних із формуванням механізму розвитку системи освіти в умовах ринкової економіки, можна виокремити Л. Баранову, А. Єгоршина, Дж.М. Кейнса, К. Макконнелла, А. Маршалла. І це далеко не повний перелік.

Серед останніх найбільш знакових науково-комунікативних заходів, тематика яких пов'язана із функціонуванням економічного механізму в освіті, слід звернути увагу на VIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України» (05.10. 2018, м. Київ, Київський національний університет технологій та дизайну).

Незважаючи на значну кількість наукових праць, що стосуються обраної теми дослідження, недостатність вивчення цього питання зумовлює необхідність нових підходів щодо функціонування економічного механізму державного управління розвитком системи ПТО.

Мета статті – визначити й систематизувати чинники, що впливають на ефективність функціонування економічного механізму державного управління розвитком системи професійної (професійно-технічної) освіти.

Виклад основного матеріалу. Стаття є логічним продовженням нашої попередньої публікації щодо фінансового інструменту як елемента економічного механізму державного управління розвитком системи професійної (професійно-технічної) освіти.

Незважаючи на різні визначення науковцями дефініції «механізм», в основі своєї вони «мають загальне: механізм – це безліч взаємопов'язаних елементів, які надають руху об'єктові. При цьому виділяється два підходи: механізм може розглядатися як сукупність елементів, які впливають на розвиток об'єкта, і як взаємозв'язок і взаємодія елементів, що забезпечують розвиток об'єкта [2, с. 38].

В енциклопедичному словнику з державного управління поняття «механізми державного управління» трактується як «способи розв'язання суперечностей явища чи процесу в державному управлінні, послідовна реалізація дій, які базуються на основоположних принципах, цільовій орієнтації, функціональній діяльності з використанням відповідних їй форм і методів управління. За формою подання – це схематичне зображення статично-динамічного (структурно-функціонального) змісту процесу управління як взаємодії суб'єкта і об'єкта, єдності діяльності і відносин, функціонування певної системи чи підсистеми» [7, с. 421].

У дослідженнях науковців механізм державного управління зазвичай визначається як система, призначена для практичного здійснення державного управління та досягнення поставлених цілей, яка має визначену структуру, методи, важелі, інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням. На переконання Н. Брюховецької, «від переваги акцентів на ті чи інші сфери управління механізм управління буде мати свою назву» [3]. Зважаючи на предмет нашого наукового пошуку, більш детально зупинимося на розгляді економічного механізму державного управління.

Термін «економічний механізм» характеризується багатоаспектністю і значущістю. Вчені трактують його як «механізм розвитку національної економіки, механізми підвищення ефективності та конкурентоспроможності промисловості, механізми державного регулювання інноваційної сфери, механізми управління еколого-економічними системами тощо. Пошук найбільш ефективних схем управління і взаємодій, які враховували б базові економічні закономірності, стає основним завданням в дослідженні економічних механізмів» [2, с. 37].

Концептуалізацію змісту наукових поглядів щодо змісту дефініції «економічний механізм державного управління» подано у табл. 1.

Більш вдалими, з нашої точки зору, є визначення економічного механізму державного управління, надане В. Морозом: «Економічний механізм уявляє собою спосіб паритетної реалізації соціально-економічних вподобань особистості, суспільства та держави» [15, с. 169]. Адже «розширення функцій держави в сучасному суспільстві при збереженні ринкових свобод, інститутів, механізмів обумовлено підвищенням складності процесу соціально-економічного розвитку. Соціальна сфера – одне з найважливіших джерел соціально-економічного

Механізми державного управління

розвитку: рівень освіти, кваліфікація, наукові дослідження, людський капітал впливають на темпи економічного росту» [13, с. 163-164]. З огляду на предмет нашого наукового пошуку розглянемо економічний механізм державного управління розвитком ПТО, якій належить ключова роль е динаміці економічного розвитку країн і «яку інтегровано до економіки» [10]. Крім того, професійна (професійно-технічна) освіта «працює на відтворення виробничого потенціалу країни та задоволення молодої людини в оволодінні професією» [11, с. 389].

Таблиця 1

Зміст категорії «економічний механізм державного управління»

Автор та його визначення	Категоріальна сутність визначення	Квінтесенція (авторський погляд)
Брижак О.П. «Під економічним механізмом розуміють сукупність методичних інструментів, які дають можливість моделювати варіанти прийнятих рішень, розробляти засоби їх аналізу й реалізації, чим підвищують їх обґрунтованість та знижують ризик від упровадження» [9, с. 77]	сукупність методичних інструментів	Економічна система (підсистема та її основні елементи), в основі якої сукупність інструментів, важелів і методів, що реалізуються під впливом регулюючих функцій держави
Бичкова А.Н. «Економічний механізм – це сукупність методів управління і взаємодії суб'єктів, цільовою функцією якого є раціональне господарювання і формування стійких закономірностей у розвитку економіки» [2, с. 42]	сукупність методів управління і взаємодії суб'єктів	
Гетьман О.О. «Ринковий, що поєднує саморегулювання діяльності господарюючих суб'єктів з регулюючими функціями держави [4]	- діяльність господарюючих суб'єктів; - регулюючі функції держави	
Зборовська О.М. «Економічний механізм визначає політичні, юридичні й економічні відносини, що є його основою та мають важливе значення для економіки держави» [8, с. 25]	політичні, юридичні й економічні відносини	
Кульман А. «Економічний механізм як певна послідовність взаємопов'язаних економічних явищ (наприклад, механізми рівноваги національної економіки і зовнішнього світу, механізми рівноваги між виробництвом і споживанням, механізми перетворення капіталу на дохід і доходу на капітал)» [12, с. 17]	Послідовність взаємопов'язаних економічних явищ	
Мороз В.М. «Економічний механізм уявляє собою спосіб паритетної реалізації соціально-економічних вподобань особистості, суспільства та держави» [15, с. 169]	спосіб реалізації соціально-економічних вподобань	
Саєнко М.Г. «Під економічними механізмами розуміють використання певних елементів економічної системи для зміни і підсилення руху інших елементів цієї ж системи. Тобто йдеться про засоби або важелі підвищення результативності господарювання на підприємстві [16]	- елементи економічної системи; - засоби, важелі, дія яких спрямована на результативність господарської діяльності	
Сіменко І.В., Косова Т.Д. «сукупність форм соціалістичного розширеного відтворення», «вираз взаємодії людей, організованих у підприємства, відомства тощо», «сукупність взаємопов'язаних важелів і методів планового впливу на виробництво, обмін, розподіл і споживання продуктів» [1]	важелі і методи планового впливу на виробництво	

На думку дослідників, економічними факторами розвитку національної системи освіти є «економічна модернізація країни, підвищення ролі людського капіталу при переході до економіки нового типу. У свою чергу, економічними складовими розвитку національної системи освіти виступають: зовнішня (фінансування, субсидування, кредитування, страхування, ціноутворення та ін.) та внутрішня (планування, прогнозування, розрахунок потреби в фінансових ресурсах, встановлення нормативів та ін.» [17, с. 37]. Проте ринку «нелегко запозичити гроші під майбутні доходи, оскільки людський капітал не може виступати забезпеченням кредиту. Отже, на державу лягає обов'язок по наданню освітніх послуг; вона повинна робити їх більш доступними» [13, с. 164].

Ми погоджуємося з точкою зору Т. Шестаковської стосовно того, що «державне фінансування не відмінняє, а, навпаки, актуалізує питання удосконалення економічного механізму функціонування закладів освіти» [17, с. 35], а «необхідність підвищення ефективності використання обмежених фінансових ресурсів потребує пошуку нових механізмів, методів і форм державного регулювання, залучення додаткових позабюджетних джерел. Проблемою залишається поєднання принципів безкоштовності деяких ланок освіти з гнучкими механізмами її фінансування, гарантування забезпечення рівного доступу з впровадженням елементів конкурентності та можливості вибору навчального закладу» [17, с. 37].

На прикладі Харківського регіону розглянемо економічну ситуацію, що склалась за останні роки в системі ПТО, а також економічні методи, застосування яких допомагає Харківській обласній раді вирішувати питання її подальшого розвитку й функціонування.

Економіка Харківського регіону переважно орієнтована на внутрішній ринок, а сам регіон входить до вісімки найбільш активних регіонів України на зовнішньому ринку. Протягом 2014-2015 років у Харківській області спостерігалася низка негативних тенденцій: відставання за середнім рівнем оплати праці, нарощування зайнятості у неформальному секторі економіки (майже третина працездатного населення офіційно не працює), низька зайнятість серед молоді, наявність територіальних та структурних диспропорцій між попитом і пропозицією робочої сили, посилення депресивних тенденцій у структурі споживання населення, проведення в країні антитерористичної операції. Крім того, упродовж останніх років зберігається тенденція щодо зменшення контингенту учнів у ПТНЗ області, що, у свою чергу, призводить до збільшення кількості малокомплектних закладів.

Для усунення цих негативних тенденцій та подальшого розвитку економічної, соціальної ситуації в регіоні Харківською обласною радою були розроблені та затверджені програми, спрямовані на розвиток системи освіти, в тому числі й ПТО: Обласна програма розвитку освіти «Новий освітній простір Харківщини» на 2019-2023 роки (затверджена рішенням обласної ради від 06 грудня 2018 року № 817-VII (XVIII сесія VII скликання змінами, внесеними рішенням обласної ради від 28.02.19 № 935-VII), метою якої є забезпечення стабільного розвитку системи освіти регіону відповідно до вимог суспільства, економіки, забезпечення особистісного розвитку дітей та молоді згідно з їх індивідуальними здібностями і потребами [19]; Програма економічного і соціального розвитку Харківської області на 2019 рік [20]; Стратегія розвитку Харківської області на період до 2020 року, затверджена рішенням Харківської обласної ради від 05 березня 2015 року № 1151-VI [22]; Програма сприяння розвитку малого та середнього підприємництва в Харківській області на 2016-2020 роки, затверджена рішенням обласної ради від 16.06.2011 № 172-VI; зі змінами, внесеними рішенням обласної ради від 23.02.17 № 387-VII, від 31.08.17 № 502-VII, 06.12.18 № 834-VII, 28.02.19 № 919-VII [21].

Питома вага витрат бюджету Харківської області на соціальну сферу складає 80% (витрати на освіту – 27, 1%, соціальний захист і субсидії – 25,3%, охорону здоров'я – 22,3%, культуру та спорт – 5%).

Механізми державного управління

У 2017-2018 роках підготовка робітничих кадрів в Харківській області здійснюється закладами ПТО, де навчаються 14,0 тис. осіб, у тому числі: центрів професійно-технічної освіти – 10; вищих професійних училищ – 4; професійних ліцеїв – 19; професійно-технічних училищ – 2; навчальних центрів при установах виконання покарань – 7 (рис. 1).

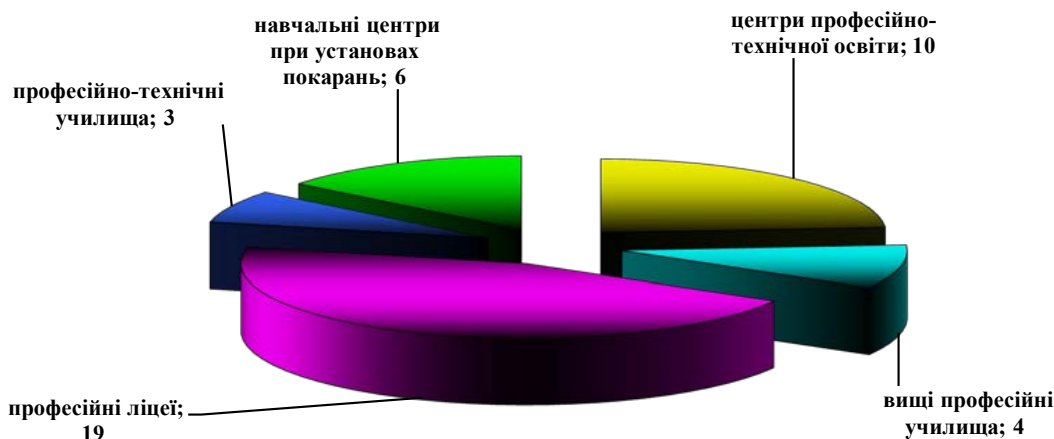

Рис. 1. Мережа професійно-технічних навчальних закладів Харківського регіону

Підготовка кваліфікованих робітників здійснюється за 121 професією для 18 галузей економіки регіону. Впроваджено державні стандарти професійно-технічної освіти з 84-х професій у всіх закладах професійної освіти області.

Про подальшу модернізацію та розвиток мережі закладів ПТО свідчать створені в області 2 навчально-практичні центри: у Державному навчальному закладі «Регіональний центр професійної освіти швейного виробництва та сфери послуг Харківської області» – Навчально-практичний центр сучасних швейних технологій та дизайну; у Богодухівському професійному аграрному ліцеї – Навчально-практичний центр з професії «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва». Поліпшуються умови матеріально-технічної бази закладів ПТО, її модернізація та оновлення: у 2018 році направлено 1,8 млн. грн. для придбання кабінетів природничо-математичного циклу загальноосвітніх предметів.

Одним із пріоритетних напрямків роботи є впровадження елементів дуальної форми навчання. До даної роботи уже залучилися 10 закладів ПТО. До впровадження дуальної форми навчання залучені підприємства: Регіональна філія «Південна залізниця» Публічного акціонерного товариства «Укрзалізниця» та Приватне акціонерне товариство «Трест Житлобуд-1».

Значна увага у системі професійно-технічної освіти приділяється розвитку соціального партнерства з роботодавцями, впроваджуються нові виробничі технології: на базі закладів ПТО працюють регіональні навчально-практичні будівельні центри, які здійснюють підготовку кваліфікованих робітників за технологіями фірм «КНАУФ», «ТРИОРА», «СНЕЖКА», «ХЕНКЕЛЬ-БАУТЕХНІКА».

Учні закладів ПТО Харківської області у 2017/2018 навчальному році брали участь у 5 Всеукраїнських конкурсах фахової майстерності: «Столяр будівельний»; «Продавець продовольчих товарів»; «Муляр»; «Кравець»; «Електрозварник ручного зварювання» та вибороли III та V місця з професії «Муляр», «Столяр будівельний».

Одними із пріоритетних завдань Програми щодо розвитку галузі та вирішення проблемних питань на 2019 рік є: удосконалення та розвиток мережі закладів ПТО; покращення ма-

Механізми державного управління

теріально-технічної бази закладів освіти за рахунок усіх джерел фінансування; формування обсягів і структури регіонального та державного замовлення на підготовку робітничих кадрів у закладах освіти області відповідно до потреб ринку праці та розвитку економіки області.

Регіональне замовлення на підготовку фахівців і робітничих кадрів закладами освіти комунальної та державної форм власності по галузі «Освіта» на 2019/2020 навчальний рік наведено в таблиці 2.

Таблиця 2

Регіональне замовлення на підготовку фахівців і робітничих кадрів по галузі «Освіта» на 2019-2020

№ з/п	Назва вищого закладу освіти	План прийому студентів (учнів), на 2019-2020 навчальний рік, осіб	
		за кошти обласного бюджету	за кошти бюджету міста Харкова
1.	Харківське обласне вище училище фізичної культури і спорту	30	-
2.	Вищі навчальні заклади I-II рівнів акредитації державної власності, що мають статус окремих юридичних осіб (всього)	2432	-
3.	Заклади професійної (професійно-технічної) освіти (всього):	2691	3052
	- на перший курс;	2661	3027
	- для продовження навчання	30	25
Разом:		7844	3052

Через проведення реорганізації мережі професійно-технічних навчальних закладів у 2019-2021 роках очікується зменшення кількості ПТНЗ, про що свідчать дані таблиці 3.

Таблиця 3

Очікувані дані щодо зменшення кількості ПТНЗ у 2019-2021 роках

Одиниця виміру	2017 рік	2018 рік	2019 рік	2019 рік у % до 2018 року	2020 рік	2021 рік
	Звіт	Очікуване	Прогноз		Прогноз	Прогноз
одиниць	50	42	38	86	25	25
тис. осіб	14,3	14,0	14,0	100,0	14,0	14,0

Держава опікується дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Студентам Харківського регіону закладів вищої освіти та вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації (закладів фахової передвищої освіти) (крім приватних) із числа дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, особам із їхнього числа, а також студентам віком від 18 до 23 років, які у період навчання залишилися без батьків та найбільше відзначилися у навчанні, за рахунок коштів, передбачених в обласному бюджеті на реалізацію обласної програми розвитку освіти «Новий освітній простір Харківщини» на 2019-2023 роки, затвердженої рішенням обласної ради від 06 грудня 2018 року № 817-VII призначаються та виплачуються обласні стипендії. Також вище згаданій категорії студентів призначаються та виплачуються обласні стипендії і персональні стипендії імені О. Масельського за кошти, передбачені в обласному бюджеті.

У таблиці 4 представлено заходи Програми щодо реалізації пріоритетних завдань у Харківській області у 2019 році.

**Заходи Програми щодо реалізації пріоритетних завдань
у Харківській області у 2019 році**

№ п/п	Заходи з реалізації завдання	Термін виконання та відповідальні за виконання	Джерела фінансування.	Очікуваний результат
1	Виконання обсягів регіонального та державного замовлення на підготовку робітничих кадрів та молодших спеціалістів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти на основі прогнозування розвитку праці регіону та укладання довгострокових угод із підприємствами-замовниками робітничих кадрів	Червень-вересень 2019 року. Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації Заклади професійної (професійно-технічної) освіти	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела фінансування	Забезпечення кваліфікованими робітниками потреб економіки регіону відповідно до укладених угод із роботодавцями
2	Виконання регіонального замовлення на підготовку фахівців у вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації державної власності, що мають статус окремих юридичних осіб та фінансуються за рахунок коштів обласного бюджету	Червень-вересень 2019 року. Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації Вищі навчальні заклади I–II рівнів акредитації	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела фінансування	Задоволення потреби підприємств, установ, організацій області у фахівцях
3	Забезпечення впровадження нових державних стандартів у закладах професійної (професійно-технічної) освіти області, підприємствах, установах, організаціях незалежно від форм власності та підпорядкування	Протягом року Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела фінансування	Забезпечення якості професійно-технічної освіти відповідно до вимог державних стандартів професійно-технічної освіти
4	Удосконалення та розвиток мережі професійно-технічних навчальних закладів	Протягом року Департамент науки і освіти Харківської обласної державної адміністрації	Державний бюджет, місцеві бюджети, інші джерела фінансування	Забезпечення якості професійно-технічної освіти відповідно до вимог державних стандартів професійно-технічної освіти

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, реалізація економічного механізму державного управління розвитком ПТО зумовлюється такими чинниками, як: упорядкування мережі професійно-технічних навчальних закладів з урахуванням їх спеціалізації та економічної ефективності шляхом укрупнення існуючих навчальних закладів; удосконалення системи управління та фінансування професійно-технічних навчальних закладів; системною взаємодією з підприємствами-замовниками робітничих кадрів професійно-технічних навчальних закладів (методи реалізації проектів соціального партнерства можна розглядати як розвиток методів проектного фінансування; співпрацю із

соціальними партнерами, підприємствами, організаціями, установами щодо якісної підготовки кваліфікованих робітників; здійсненням модернізації матеріально-технічної бази професійно-технічних навчальних закладів шляхом впровадження інноваційно-комунікаційних та інноваційних технологій виробництва в навчальний процес; проведенням моніторингових досліджень результативності з основних напрямів діяльності ПТНЗ.

Перспективними напрямами подальших розвідок із порушеної проблематики вважаємо застосування інноваційних інструментів економічного механізму розвитку системи професійної (професійно-технічної) освіти (фінансова автономія закладів освіти, нормативи фінансування тощо).

Список використаних джерел:

1. Аналіз господарської діяльності: навч. посібник / за заг. ред. І. Сіменко, Т. Косової. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 384 с.
2. Бычкова А. Экономический механизм: определение, классификация и применение. *Вестник Омского университета*. 2010. № 4. С. 37-43.
3. Брюховецька Н. Економічний механізм підприємства в ринковій економіці: методологія і практика. Донецьк : ІЕП НАН України, 1999. 275 с.
4. Гетьман О., Шаповал В. Економіка підприємства : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 488 с.
5. Головій Д. Державне управління вищою освітою в Україні. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2013. Вип. 182.
6. Гордієнко Л. Трансформаційний менеджмент як ефективний інструментарій модернізації організаційно-економічного механізму функціонування вищої освіти. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну*. Спецвипуск: Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України: матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (5 жовтня 2018 р., м. Київ). Київ, 2018. С. 261-269.
7. Енциклопедичний словник з державного управління / Ю. Сурмін, В. Бакуменко, А. Михненко та ін. Київ : НАДУ. 2010. 820 с.
8. Зборовська О. Економічний механізм управління розвитком промислового підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 2. С. 24-27.
9. Інвестиційний клімат в Україні / За ред. П. Гайдучького. Київ : Нора-друк, 2002. 246 с.
10. Карпеко Н. Організаційно-економічний механізм державного регулювання розвитку загальної середньої освіти в Україні: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Харків, Національний університет цивільного захисту України, 2016. 182 с.
11. Кравцов С. Професійно-технічна освіта: сучасний стан і перспективи розвитку. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28847/34-Kravtsov.pdf?sequence=1>.
12. Кульман А. Экономические механизмы. Москва : Издат. группа «Прогресс»; 1993. 192 с.
13. Курс економічної теорії : навч. посіб. / С. Архієреєв, С. Вінницька, В. Двінських та ін. Харків: НТУ «ХПІ». 2008. 332 с.
14. Майстро С., Майстро Р. Напрями удосконалення механізму державного управління у сфері освіти і науки в контексті необхідності інноваційного розвитку України. *Державне будівництво*. 2018. № 1. С. 1-10.
15. Мороз В. Теорія суспільного вибору: компетенція політичного та економічного механізмів в системі трудових можливостей суспільства. *Вісник Національного університету цивільного захисту України*. 2018. Вип. 1 (8). С. 163-173.
16. Саєнко М. Внутрішній економічний механізм підприємства : курс лекцій. 248 с. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua>.

17. Шестаковська Т. Концептуальні засади функціонування організаційно-економічного механізму розвитку національної системи освіти. *Науковий вісник Полісся*. 2015. № 1 (1). С. 34-41.

18. Проект Положення про інституційну форму здобуття професійної (професійно-технічної) освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proekt-polozhennya-pro-institucijnu-formu-zdobuttya-profesijnoyi-osviti>.

19. Про затвердження обласної програми розвитку освіти «Новий освітній простір Харківщини на 2019–2023 роки». URL: <http://www.ts.lica.com.ua/?p=7&u=1&base=77&id=14403&dir=RESPONDENT&menu=376080>.

20. Програма економічного і соціального розвитку Харківської області на 2019 рік. URL: <http://www.oblrada.kharkov.ua/ua/press-center/news/20714-zatverdzheno-programu-ekonomichnogo-i-sotsialnogo-rozvitku-kharkivskoji-oblasti-na-2019-rik>.

21. Програма сприяння розвитку малого та середнього підприємництва в Харківській області на 2016–2020 роки. URL: <http://www.oblrada.kharkov.ua/en/programa-spriyannya-rozvitku-malogo-ta-serednogo-pidpriemnitstva-v-kharkivskij-oblasti-na-2016-2020-roki>.

22. Стратегія розвитку Харківської області на період до 2020 року. 2015. URL: https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/431/43045/files/new563_SRR2020.pdf.

References:

1. Edited by Simenko I., (2013), *Analiz hospodarskoi diialnosti* [Analysis of economic activity]. Tutorial, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, 384 p. [Ukraine].

2. Bychkova A. (2010), *Ekonomicheskyi mekhanizm: opredelenye, klassyfykatsiya y pry- menenye* [Economic mechanism, definition, classification and application]. *Journal Vestnyk Omsko- ho unyversyteta* [Bulletin of Dostoevsky Omsk State University]. Vol. 4, P. 37-43.

3. Briukhovetska N. (1999), *Ekonomichni mekhanizm pidpriemstva v rynkovoi ekonomitsi: metodolohiia i praktyka* [Economic mechanism of the enterprise in a market economy: methodology and practice]. Press IEP NAN Ukrainy, Donetsk, 275 p. [Ukraine].

4. Hetman O. and Shapoval V. (2010), *Ekonomika pidpriemstva* [Enterprise economy]. Tutorial, Press Center of Educational Literature, Kyiv, 488 p. [Ukraine].

5. Holovii D. (2013), *Derzhavne upravlinnia vyshchoiu osvitoiu v Ukraini* [Public Administration of Higher Education in Ukraine]. *Journal Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu biore- sursiv i pryrodokorystuvannia Ukrainy* [Scientific herald of the National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine]. Vol. 182 [Ukraine].

6. Hordiienko L. (2018), *Transformatsiyni menedzhment yak efektyvnyi instrumentarii modern- izatsii orhanizatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu funktsionuvannia vyshchoi osvity* [Transformational management as an effective tool for modernizing the organizational and economic mechanism for the functioning of higher education]. Materials of the VIII International science-practice conf. *Efektivnist orhani- zatsiino-ekonomichnoho mekhanizmu innovatsiynoho rozvytku vyshchoi osvity Ukrainy* [The effectiveness of the organizational and economic mechanism of innovative development of higher education in Ukraine], Press Bulletin of the Kiev National University Technologies and Design, Kyiv. P. 261-269. [Ukraine].

7. Surmin Yu., Bakumenko V., Mykhnenko A. et al (2010), *Entsyklopedychnyi slovnyk z derzhavnogo upravlinnia* [Encyclopedic Dictionary of Public Administration]. Press NADU, Kyiv, 820 p. [Ukraine].

8. Zborovska O. (2010), *Ekonomichni mekhanizm upravlinnia rozvytkom promyslovoho pidpriemstva* [Economic mechanism for managing the development of an industrial enterprise]. *Journal Investytsii: praktyka ta dosvid* [Investment: practice and experience]. Vol. 2. P. 24-27 [Ukraine].

9. Edited by Haidutskoho P. (2002) *Investytsiyni klimat v Ukraini* [Investment climate in Ukraine]. Press Nora-druk, Kyiv, 246 p. [Ukraine].

10. Karpeko N. (2016), Orhanizatsiino-ekonomichniy mekhanizm derzhavnoho rehuliuvan-
nia rozvytku zahalnoi serednoi osvity v Ukraini [Organizational and economic mechanism of state
regulation of the development of general secondary education in Ukraine] : Dissertation Ph. D:
25.00.02 “Mechanisms of public administration”, press Nats. Natsionalnyi universytet tsyvilnoho
zakhystu Ukrainy, Kharkiv, 182 p. [Ukraine].
11. Kravtsov S. Profesiino-tekhnichna osvita: suchasnyi stan i perspektyvy rozvytku [Voca-
tional Education: Current Status and Development Prospects]. URL: [http://dspace.nbu.gov.ua/bit-
stream/handle/123456789/28847/34-Kravtsov.pdf?sequence=1](http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/28847/34-Kravtsov.pdf?sequence=1) [Ukraine].
12. Kulman A. (1993) Ekonomichni mekhanizmy [Economic mechanisms]. Press “Prohress”,
Moskva, 192 p.
13. Arkhiereiev S., Vinnytska S., Dvinskykh V. et al (2008), Kurs ekonomichnoi teorii [The
course of economic theory]. Tutorial, Press NTU “KhPI”, Kharkiv, 332 p. [Ukraine]
14. Maistro S., Maistro R. (2018) Napriamy udoskonalennia mekhanizmu derzhavnoho upra-
vlinnia u sferi osvity i nauky v konteksti neobkhidnosti innovatsiinoho rozvytku Ukrainy [Areas of
improvement of the mechanism of public administration in the field of education and science in the
context of the need for innovative development of Ukraine]. Journal *Derzhavne budivnytstvo* [State
building]. Vol. 1. P. 1-10. [Ukraine].
15. Moroz V. (2018), Teoriia suspilnoho vyboru: kompetentsiia politychnoho ta ekonomich-
noho mekhanizmiv v systemi trudovykh mozhlyvostei suspilstva [The theory of public choice: the
competence of political and economic mechanisms in the system of labor opportunities of society].
Journal *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy* [Bulletin of the National
University of Civil Protection of Ukraine]. Vol. 1 (8). P. 163-173 [Ukraine].
16. Saienko M. Vnutrishnii ekonomichniy mekhanizm pidpriemstva [Internal economic
mechanism of the enterprise]. 248 p. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua>. [Ukraine].
17. Shestakovska T. (2015), Kontseptualni zasady funktsionuvannia orhanizatsiino-ekono-
michnoho mekhanizmu rozvytku natsionalnoi systemy osvity [Conceptual principles of the func-
tioning of the organizational and economic mechanism for the development of the national education
system]. Journal *Naukovyi visnyk Polissia* [Scientific Bulletin Polissya]. Vol. 1 (1). P. 34-41.
18. Proekt Polozhennia pro instytutsiinu formu zdobuttia profesiinoi (profesiino-tekhnich-
noi) osvity [Draft Regulations on the institutional form of obtaining professional (vocational)
education]. URL: [https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorenn-
ya-proekt-polozhennya-pro-institucijnu-formu-zdobuttya-profesijnoyi-osviti](https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proekt-polozhennya-pro-institucijnu-formu-zdobuttya-profesijnoyi-osviti) [Ukraine].
19. Pro zatverdzhennia oblasnoi prohramy rozvytku osvity “Novyi osvitnii prostir Kharkivsh-
chyny na 2019-2023 roky” [On approval of the regional educational development program “New
Educational Space of Kharkiv Region for 2019–2023 years”] URL: [http://www.ts.lica.com.ua/?p=7
&u=1&base=77&id=14403&dir=RESPONDENT&menu=376080](http://www.ts.lica.com.ua/?p=7&u=1&base=77&id=14403&dir=RESPONDENT&menu=376080) [Ukraine].
20. Prohrama ekonomichnoho i sotsialnoho rozvytku Kharkivskoi oblasti na 2019 rik [Pro-
gram of economic and social development of the Kharkiv region for 2019]. URL: [http://www.oblrada.kharkov.ua/ua/press-center/news/20714-zatverdzheno-programu-ekonomichnogo-i-sotsialno-
go-rozvitku-kharkivskoji-oblasti-na-2019-rik](http://www.oblrada.kharkov.ua/ua/press-center/news/20714-zatverdzheno-programu-ekonomichnogo-i-sotsialno-go-rozvitku-kharkivskoji-oblasti-na-2019-rik) [Ukraine].
21. Prohrama spriyannia rozvytku maloho ta serednoho pidpriemnytstva v Kharkivskii oblas-
ti na 2016-2020 roky [Program for Promotion of Small and Medium Enterprise Development in
Kharkiv Oblast for 2016–2020]. URL: [http://www.oblrada.kharkov.ua/en/programa-spriyannya-roz-
vitku-malogo-ta-serednogo-pidpriemnitstva-v-kharkivskij-oblasti-na-2016-2020-roki](http://www.oblrada.kharkov.ua/en/programa-spriyannya-roz-vitku-malogo-ta-serednogo-pidpriemnitstva-v-kharkivskij-oblasti-na-2016-2020-roki) [Ukraine].
22. Stratehiia rozvytku Kharkivskoi oblasti na period do 2020 roku (2015) [Strategy for the
development of the Kharkiv region up to 2020]. URL: [https://kharkivoda.gov.ua/content/docu-
ments/431/43045/files/new563_SRR2020.pdf](https://kharkivoda.gov.ua/content/documents/431/43045/files/new563_SRR2020.pdf) [Ukraine].